

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr.2015 – 30 – 27E

Rīgā

2015. gada 14. maijā

Nr.6-6/23

Rēzeknes pilsētas domes priekšsēdētājam
Aleksandram Bartaševičam
Atbrīvošanas alejā 93, Rēzeknē
LV - 4600

Informācijai **Rēzeknes 4. vidusskolas**
direktoram J.Gailim
Viļānu ielā 2, Rēzeknē
LV - 4600

Par Rēzeknes 4. vidusskolas reorganizāciju

Latvijas Republikas tiesībsargs ir izskatījis pārbaudes lietu, kas tika ierosināta pēc Rēzeknes 4. vidusskolas skolēnu vecāku iesniegumiem (reģistrēti 20.02.2015. ar Nr.299; 23.03.2015. ar Nr.6-1/190; 12.05.2015 ar Nr.6-8/409), kuros Rēzeknes pilsētas domes lēmums reorganizēt 4. vidusskolu vērtēts kā bērnu interesēm un labas pārvaldības principam neatbilstošs. Pārbaudes lieta tika ierosināta par labas pārvaldības principa un bērnu tiesību iespējamiem pārkāpumiem Rēzeknes pilsētas domes darbā Rēzeknes 4. vidusskolas reorganizācijas procesā.

Izskatot pārbaudes lietu, tika pieprasīta informācija Rēzeknes pilsētas domei un Rēzeknes 4. vidusskolai.

[1] Iesniedzēju sniegtā informācija un iesniegtie dokumenti:

Rēzeknes pilsētas domes iecere reorganizēt Rēzeknes 4. vidusskolu nav tikusi apspriesta ne ar skolēniem, ne ar vecākiem, pirms lēmuma pieņemšanas nav tikusi rīkota vecāku sapulce, vecāki par reorganizācijas ieceri uzzinājuši neilgi pirms lēmuma pieņemšanas.

16.02.2015. domes sēdes laikā protestu lēmumam pauduši ap 100 vecāku, kuru viedoklis nav ticis ņemts vērā. Turklāt vecāki domes sēdē saskārušies ar neētisku attieksmi – vecākiem nav ļauts izteikties, ieteikts iet uz „atpalcēju” skolu, ja Rēzeknes 3. vidusskola vecākus neapmierina, uz vecāku bažām, ka bērni neturpinās izglītību, ja būs jāmaina skola, teikts, ka visiem augstākā izglītība nav vajadzīga u.tml. Dialogs ar

iesaistītajām personām (vecākiem un skolēniem) nav noticis, ticis tikai paziņots lēmums. Vecākiem nav bijusi iespēja izteikt savas bažas un ieteikt iespējamus risinājumus. Vecāku ieskatā Rēzeknes 4. vidusskola ir saglabājama vairāku iemeslu dēļ: tā ir vienīgā vidusskola Rēzeknes Dienvidu rajonā un vecākiem ir papildu drošības izjūta, ka bērns apmeklē skolu savā mikrorajonā, vidusskolas klasēs ir pietiekams izglītojamo skaits vidusskolas saglabāšanai (visa 9.klase 2014./2015. mācību gadā turpināja mācības 10.klasē), izglītības kvalitāte vidusskolā ir laba, kā arī skolā tiek piedāvāta kvalitatīva interešu izglītība (skolas teatrālā studija). Saskaņā ar iesniegumam pievienoto psihologa atzinumu¹ pusaudžu vecumā būtiska nozīme ir emocionāli personiskajām attiecībām mācību grupā (klasē), kā arī draudzīgām attiecībām starp grupas locekļiem (klasesbiedriem). Rēzeknes 4. vidusskolas klasēs ir draudzīgas attiecības, daudzi mācās kopā no 1. klases, tādēļ izglītības iestādes maiņa var radīt negatīvas sekas – pasliktināt skolas apmeklējumu un sekmes, kā arī sekmēt uzvedības traucējumu rašanos. Iesniegumam pievienots ārsta – narkologa viedoklis², ka skolēni, kuri no dažādām skolām apvienoti vienā kolektīvā, šai gadījumā gandrīz pret pašu gribu, var lamāties, kauties, viens otru pazemot. Ja pret pusaudzi ir izturējušies netaisnīgi, viņiem veidojas uzbrūkoša uzvedība ar jebkuru robežu pārkāpšanu. Šādos kolektīvos, kas veidojas saplūstot dažādiem bērniem, biežāk nekā citās pusaudžu grupās veidojas atkarību izraisošo vielu lietošanas gadījumi.

10. klasei kopš 5. klases ir viena klases audzinātāja, ar kuru bērniem ir sirsniņas attiecības, tādēļ visa klase kopā uzsākusi mācības vidusskolā. Vienu vai divus gadus pirms vidusskolas beigšanas bērniem būs grūti adaptēties citā skolā, turklāt jaunos apstākļos būs jāgatavojas valsts eksāmeniem.

Paši izglītojamie pauduši vēlmi pabeigt mācības vidusskolā savā skolā un izteikuši viedokļus, ka neturpinās mācības vidusskolā nevienā no piedāvātajām Rēzeknes vidusskolām. Vecāki piekrīt, ka ir nepieciešama skolu reorganizācija, bet vēlas, lai tiek nodrošināts pārejas periods – lai tie skolēni, kuri ir uzsākuši mācības vidusskolas klasēs, pabeigtu vidusskolu savā skolā, jo skolas maiņa piespiedu kārtā vidusskolas periodā var novest pie situācijas, ka daļa vidusskolēnu vairs neturpinās izglītības ieguvu.

[2] Rēzeknes pilsētas domes sniegtā informācija un iesniegtie dokumenti³:

Rēzeknes pilsētas dome 16.02.2015. pieņēma lēmumu Nr.1003 „Par Rēzeknes 4. vidusskolas un Rēzeknes vakara vidusskolas reorganizāciju”, ar kuru nolēma tās apvienot un izveidot jaunu izglītības iestādi - Rēzeknes 4.maiņu vidusskolu.

24.04.2015. Rēzeknes pilsētas dome pieņēma lēmumu Nr.1131 „Par grozījumiem Rēzeknes pilsētas domes 16.02.2015. lēmumā Nr.1003 „Par Rēzeknes 4. vidusskolas un Rēzeknes vakara vidusskolas reorganizāciju”, ar kuru nolēma apvienot minētās izglītības iestādes un izveidot Rēzeknes 4. vidusskolu, nosakot īstenot vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības vakara (maiņu) un tālmācības programmas.

Izglītības un zinātnes ministrija 28.04.2015. ir saskaņojusi Rēzeknes pilsētas domes lēmumu par Rēzeknes 4. vidusskolas un Rēzeknes vakara vidusskolas reorganizāciju, tās apvienojot un izveidojot Rēzeknes 4. maiņu vidusskolu.⁴

Nepietiekamais izglītojamo skaits un zemie kvalitatīvie rādītāji ir galvenie faktori Rēzeknes 4. vidusskolas reorganizācijai. Reorganizācijas modeli izstrādāja Rēzeknes

¹ Rēzeknes 4.vidusskolas psiholoģes Nataljas Oparinas – Valaines 19.02.2015. atzinums par pusaudžu vecumu.

² Ārsts – narkologs, Rēzeknes pilsētas Domes deputāts Jāzeps Korsaks „Par Rēzeknes 4.vidusskolas reorganizāciju”.

³ Rēzeknes pilsētas domes 19.03.2015. vēstule Nr.3.1.1.12/450 un 30.04.2015. vēstule Nr. 3.1.1.12/675.

⁴ Izglītības un zinātnes ministrijas 28.04.2015. vēstule Nr.01-16.le/1958.

pilsētas Izglītības pārvalde. Balsojumā par Rēzeknes 4. vidusskolas reorganizāciju piedalījās 13 pilsētas domes deputāti, no kuriem divi vienlaikus ir citu Rēzeknes vidusskolu direktori.

Rēzeknes pilsētas Izglītības pārvaldes vadītājs 19.01.2015. tikās ar Rēzeknes 4. vidusskolas direktoru un diskutēja par reorganizācijas projektu. Domes priekšsēdētājs un Izglītības pārvaldes vadītājs 23.01.2015. tikās ar Rēzeknes 4. vidusskolas direktoru, pedagoģiskajiem un tehniskajiem darbiniekiem, kā arī izglītojamo pārstāvjiem un skaidroja reorganizācijas būtību. Februārī notika vairākas tikšanās ar pedagogiem, vecāku pārstāvjiem, izglītojamiem un notika diskusija par Rēzeknes 4. vidusskolas un Rēzeknes vakara vidusskolas reorganizāciju.

Ja izglītojamie vai viņu vecāki izteiks lūgumu nodrošināt vidējās izglītības programmas turpināšanu visas 10. vai 11. klases izglītojamiem kopā kādā citā Rēzeknes vidusskolā, pašvaldība to respektēs un nodrošinās.

Atbildot uz tiesībsarga informācijas pieprasījumā⁵ uzdoto jautājumu, vai, pieņemot lēmumu par Rēzeknes 4. vidusskolas reorganizāciju, tika uzklauts un ņemts vērā izglītojamo viedoklis, ka viņi vēlas pabeigt iesākto vidējās izglītības programmu savā skolā, tika sniegta atbilde: „Uzskatam, ka pašvaldībai savā administratīvajā teritorijā ir likumiskas tiesības pieņemt izsvērtus, uz analītiskiem datiem un attīstības dokumentiem balstītus lēmumus.”

[3] Rēzeknes 4. vidusskolas sniegtā informācija⁶:

Skolas reorganizācijas ideja netika apspriesta ar iesaistītajām personām: skolēniem, vecākiem, pedagogiem un skolas personālu.

Rēzeknes pilsētas Izglītības pārvaldes vadītājs 12.01.2015. ieradās Rēzeknes 4. vidusskolā un paziņoja direktoram, ka lēmums jau ir pieņemts domes deputātu frakcijas apspriedē. Lēmums tika pieņemts bez skolēnu vecāku, pedagogu viedokļa noskaidrošanas, netika veikta iesaistīto pušu aptauja.

Domes priekšsēdētājs un Izglītības pārvaldes vadītājs 23.01.2015. tikās ar Rēzeknes 4. vidusskolas administrāciju, četriem pedagogiem un trim 10. un 11. klašu izglītojamo pārstāvjiem, kuri bija ieradušies lūgt neslēgt vidusskolas klases. Tikšanās noritēja ultimātīvā formā, ignorējot un neuzklautot skolēnu lūgumu ļaut pabeigt skolu. Iepriekš Rēzeknes pilsētas domes priekšsēdētājs bija uzstājis, lai sapulce notiek šaurā lokā.

Rēzeknes 4. vidusskolas direktors nebija uzaicināts ne uz Rēzeknes pilsētas domes Kultūras, izglītības, sporta, veselības, sociālo un darba lietu komitejas sēdi, ne uz domes sēdi, kurā tika skatīts skolas reorganizācijas jautājums.

Februārī pēc vecāku lūguma vecāku pārstāvji tikās ar Izglītības pārvaldes vadītāju A.Dreilingu un tikšanās reizē A.Dreilings vecākiem apsolīja, ka Rēzeknes 4. vidusskolai tiks pievienota vakara vidusskola, dodot iespēju iegūt vispārējo vidējo izglītību 10. un 11. klasei savā skolā. Nekādas papildu tikšanās nav notikušas.

[4] 27.02.2015. Rēzeknes pilsētas dome pieņēma lēmumu Nr.1030 „Par uzņemamo izglītojamo skaitu 1.klasēs vispārējās pamatzglītības un 10.klasēs vispārējās vidējās izglītības programmās Rēzeknes pilsētas vispārīzglītojošajās mācību iestādēs 2015./2016.mācību gadā”, ar kuru noteica, ka 10.klasēs vispārējās vidējās izglītības programmās vienā klasē izglītojamo minimālais skaits ir 22, bet maksimālais – 30.

⁵ Tiesībsarga 24.02.2015. vēstule Nr.6-1/302, jautājums Nr.11.

⁶ Rēzeknes 4. vidusskolas 07.04.2015. vēstule Nr.1-16/40 un 30.04.2015. vēstule Nr.1-16/48.

Secināms, ka minimālais izglītojamo skaits vienā klasē (22 skolēni) noteikts, ņemot vērā Izglītības un zinātnes ministrijas plānoto minimālo skolēnu skaitu 10. klases atvēršanai republikas pilsētas izglītības iestādēs, lai nodrošinātu pašvaldības administratīvajā teritorijā esošo izglītības iestāžu pedagogu darba samaksu vidējās izglītības pakāpē.⁷

Izglītojamo skaits Rēzeknes 2. vidusskolā, Rēzeknes 3. vidusskolā, Rēzeknes 4. vidusskolā 2014./2015. mācību gadā pēc VIIS datiem uz 01.09.2014. ir šāds:

Izglītības iestāde	1.kl.	2.kl.	3.kl.	4.kl.	5.kl.	6.kl.	7.kl.	8.kl.	9.kl.	10.kl.	11.kl.	12.kl.
Rēzeknes 2.vidusskola	50	43	50	32	53	45	58	65	56	44	28	37
Rēzeknes 3.vidusskola	40	53	43	34	33	53	36	38	32	25	15	10
Rēzeknes 4.vidusskola	17	19	15	18	23	19	25	20	18	36	28	38

Salīdzinot izglītojamo skaitu 2014./2015. mācību gadā Rēzeknes 4. vidusskolas pamatskolas klasēs ar izglītojamo skaitu citu Rēzeknes vidusskolu pamatskolas klasēs, secināms, ka Rēzeknes 4. vidusskolā pamatskolas klasēs ir vismazākais izglītojamo skaits un skolai varētu būt grūtības, sākot ar 2015./2016.mācību gadu, atvērt 10. klasi. Taču visās vidusskolas klasēs izglītojamo skaits pārsniedz 22 skolēnus klasē, t.i., pārsniedz plānoto minimālo skolēnu skaitu klases atvēršanai. Salīdzinot izglītojamo skaitu vidusskolas klasēs Rēzeknes 4. vidusskolā (102 izglītojamie) un Rēzeknes 3. vidusskolā (50 izglītojamie), secināms, ka izglītojamo skaits vidusskolas klasēs Rēzeknes 4. vidusskolā ir divas reizes lielāks nekā 3. vidusskolā.

Rēzeknes domes 16.02.2015. lēmuma Nr.1003 „Par Rēzeknes 4. vidusskolas un Rēzeknes vakara vidusskolas reorganizāciju” 7.punktā noteikts: „Nodrošināt iespēju Rēzeknes 4. vidusskolas 10. un 11. klases audzēkņiem, sākot ar 2015. gada 1. septembri apgūt vispārējās vidējās izglītības programmas Rēzeknes 2. vidusskolā (Dārzu ielā 17/21), Rēzeknes 3. vidusskolā (18. novembra 33) un Rēzeknes 6. vidusskolā (Kosmonautu ielā 6), vai jebkurā citā Rēzeknes pilsētas vidusskolā.”

16.02.2015. balsojumā par Rēzeknes 4. vidusskolas reorganizāciju piedalījās Rēzeknes pilsētas domes deputāts Igors Sergejevs, kurš vienlaikus ir Rēzeknes 2. vidusskolas direktors, un Rēzeknes pilsētas domes deputāte Lidija Ostapceva, kura vienlaikus ir Rēzeknes 3. vidusskolas direktore.

16.02.2015. Latgales Reģionālās TV ziņu raidījumā „Vakara saruna”⁸ Rēzeknes pilsētas domes priekšsēdētājs A.Bartaševičs par Rēzeknes 4. vidusskolas reorganizāciju pauda viedokli, ka „mums bija faktiski jāizvēlas starp divām vājākām skolām, kurās pietrūkst skolēnu. Zem reorganizācijas riska ir divas skolas - 4. vidusskola un 3. vidusskola. Salīdzinot ar 3. vidusskolu, kurā ir 450 vai vairāk skolēnu⁹, 4. vidusskolā ir tikai 243 skolēni, kas klātienē mācās šajā skolā. Tas ir pirmais arguments, kāpēc netika reorganizēta 3. vidusskola, bet tieši 4. vidusskola.” Kā otrs arguments tika minēti daudz zemāki centralizēto eksāmenu rezultāti 4. vidusskolā, nekā 3. vidusskolā. A.Bartaševičs

⁷ Noteikumu „Par kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs, tajā skaitā speciālās izglītības iestādēs un speciālās pirmsskolas izglītības grupās un internātskolās, un atskaitīti no tām, un obligātajām prasībām pārceļšanai uz nākamo klasi” projekta 13.punkts.

⁸ <http://www.lrtv.lv/vakara-saruna/rezeknes-pilsetas-aktualitates-16-02-2015-1980>

⁹ Pēc VIIS datiem uz 01.09.2014. Rēzeknes 3. vidusskolā ir 412 skolēni.

intervijā norādīja: „Tāpēc, lai nelikvidētu divas skolas, mums bija jāizvēlas kāda skola, jāoptimizē ar vidējo izglītību, ar iespēju tomēr saglabāt pamatskolu. Tas, ko mēs izdarījām ar 4. vidusskolu un vakarskolu, bija optimālākais rezultāts – **mums izdevās saglabāt skolu kā tādu, bet sadalīt visus skolēnus, kas mācās tagad vidusskolā, pa citām pilsētas skolām, tādā veidā nodrošinot arī citām skolām to izdzīvošanas iespēju.** Jo, ja mēs nepildām klašu piepildījumu, tad Izglītības ministrija mums nefinansē skolotāju algas, tas jāuzņemas pašvaldībai.”

Intervijā domes priekšsēdētājs A.Bartaševičs vērta uzmanību, ka 3. vidusskolā pamatskolā mācās divas paralēlklases, tas nozīmē, ka skola ir spējīga nodrošināt arī vidusskolas pastāvēšanu un piepildījumu. 3. vidusskolai pietrūkst tikai 10. klasē, nākamgad 11. klasē, 7 skolēni līdz 22, visās pārējās klasēs ir piepildījums. A.Bartaševičs norādīja: „Mēs ceram, ka mēs uz tā rēķina, ka vidusskolnieki no tagadējās 10. klases 4. vidusskolā, daļa, vismaz 7, var pārcelties uz 3. vidusskolu. Tādā veidā **tā problēma ir atrisināta un domei nenāksies maksāt par 3. vidusskolas pedagogu algām.**”

Ņemot vērā izglītojamo skaitu Rēzeknes 4. vidusskolas pamatskolas klasēs un vidējās izglītības iestāžu skaitu Rēzeknes pilsētā, secināms, ka domes iecere reorganizēt Rēzeknes 4. vidusskolu, pārveidojot to par pamatskolu un maiņu vidusskolu ir pamatota, bet reorganizācijas process neatbilst labas pārvaldības principam un bērnu interesēm šādu iemeslu dēļ:

No Rēzeknes pilsētas domes priekšsēdētāja A.Bartaševiča teiktā ziņu raidījumā „Vakara saruna” nepārprotami ir secināms, ka lēmuma patiesais mērķis ir saistīts ar domes finanšu interesēm palielināt izglītojamo skaitu citās Rēzeknes pilsētas skolās, tostarp Rēzeknes 3. vidusskolā, kurā ir īslaicīgas grūtības nodrošināt minimālo izglītojamo skaitu vienā no vidusskolas klasēm. Balsojumā par Rēzeknes 4. vidusskolas reorganizāciju piedalījās deputāti, kuri vienlaikus ir Rēzeknes 3. vidusskolas un Rēzeknes 2. vidusskolas direktori, tādējādi konstatējams interešu konflikts.

Latvijas Republikā 1992. gada 14. maijā stājās spēkā ANO Bērnu tiesību konvencija. Divi konvencijas vadošie principi, kas attiecināmi uz šo situāciju, ir bērna tiesību un tiesisko interešu prioritātes princips, kas nostiprināts Konvencijas 3. pantā, un bērna uzklaušanās jebkādā ar viņu saistītā procesā un viņa uzskatu respektēšanas princips, kas nostiprināts Konvencijas 12. pantā. Šie ir divi no galvenajiem Konvencijas principiem, kas nosaka visu bērna tiesību, tostarp tiesību uz izglītību, interpretāciju.

Attīstot bērna tiesību un tiesisko interešu prioritātes principu, Satversmes tiesa ir secinājusi: „Jebkurš lēmums, kas attiecas uz bērnu, jāpieņem tādā veidā, lai, cik vien tas iespējams, tiktu ievērotas bērna intereses un nodrošinātas viņa tiesības. Tās tiek skartas ne tikai tad, kad lēmums jāpieņem tieši attiecībā uz bērnu, bet arī tad, kad lēmums var būt tikai attiecināms uz bērnu vai var netieši skart bērnu. Arī tad, ja bērns nav lēmuma objekts, minētais prioritātes princips ir jāievēro, ja vien šis lēmums bērnu var skart. Jebkuras citas prioritātes atzīšana bez nopietna iemesla un attaisnojuma nav pieļaujama”.¹⁰

Konkrētajā situācijā Rēzeknes pilsētas dome nav ņēmusi vērā bērnu intereses pabeigt iesākto vidējās izglītības programmu savā skolā, Rēzeknes 4. vidusskolā. Bērnu intereses bez nopietna iemesla un attaisnojuma ir tikušas pakārtotas Rēzeknes pilsētas domes finanšu interesēm. Rēzeknes pilsētas domes attieksme pret bērniem 16.02.2015. lēmuma Nr.1003 „Par Rēzeknes 4. vidusskolas un Rēzeknes vakara vidusskolas reorganizāciju” pieņemšanas procesā bijusi kā pret objektiem, kas tiek pārgrupēti,

¹⁰ Satversmes tiesas 2005.gada 22.decembra spriedums lietā Nr. 2005-19-01, 11.punkts.

nodrošinot izglītības iestāžu piepildījumu, nevis kā pret tiesību subjektiem, kuriem ir savas tiesības un tiesiskās intereses. Šo secinājumu apliecina Rēzeknes pilsētas domes priekšsēdētāja A.Bartaševiča teiktais: „Mums izdevās saglabāt skolu kā tādu, bet sadalīt visus skolēnus, kas mācās tagad vidusskolā, pa citām pilsētas skolām, tādā veidā nodrošinot arī citām skolām to izdzīvošanas iespēju.”¹¹

Ar šo atzinumu pārbaudes lietu pabeidzu, konstatējot šādus pārkāpumus Rēzeknes pilsētas domes darbībā:

- 1) labas pārvaldības principa pārkāpumu, kas izpaudās kā sabiedrības, Rēzeknes 4. vidusskolas pedagogu un darbinieku, izglītojamo un vecāku savlaicīga neinformēšana (pirms lēmuma pieņemšanas) par reorganizācijas ieceri un neiesaistīšana izglītības iestāžu tīkla optimizācijas procesā;
- 2) labas pārvaldības principa pārkāpumu, kas izpaudās kā Rēzeknes pilsētas domes deputātu, kas vienlaikus ir Rēzeknes 2.vidusskolas un 3.vidusskolas direktori, balsošana lēmuma pieņemšanā par Rēzeknes 4. vidusskolas un Rēzeknes vakara vidusskolas reorganizāciju;
- 3) bērnu (Rēzeknes 4.vidusskolas vidusskolēnu) tiesisko interešu prioritātes principa un bērnu tiesību uz viņu viedokļa respektēšanu pārkāpumu, kas izpaudās kā bērnu viedokļa ignorēšana un iespējas turpināt iesākto vidējās izglītības programmu savā skolā nenodrošināšana.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, aicinu Rēzeknes pilsētas domi Rēzeknes 4. vidusskolas un Rēzeknes vakara vidusskolas reorganizāciju veikt pakāpeniski, sākotnēji neatverot 10. klasi vispārējās vidējās izglītības programmas īstenošanai 2015./2016. mācību gadā. (2015./2016. mācību gadā turpināt īstenot vidējās izglītības programmu 11. klasē un 12. klasē).

Lūdzu līdz 2015. gada 30. jūnijam sniegt informāciju par tiesībsarga rekomendāciju izpildei veiktajām darbībām.

Tiesībsargs

J.Jansons

¹¹ 16.02.2015. Latgales Reģionālās TV raidījums Vakara saruna, <http://www.lrtv.lv/vakara-saruna/rezeknes-pilsetas-aktualitates-16-02-2015-1980>